

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Νοεμβρίου 2016, με την ακόλουθη σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Ασημίνα Σαντοριναίου, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομμάτη (εισηγήτρια) και Κωνσταντίνος Κρέπης, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή και Ειρήνη Κατσικέρη, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 23 Δεκεμβρίου 2013 (αριθμ. κατάθ. .../2013), για αναίρεση της 3811/2013 οριστικής απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αίτηση της του ..., κατοίκου ... (οδός), η οποία παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου δικηγόρου της Ιορδάνη Προυσανίδη (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 4947),

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, που παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την .../27.7.2009 απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής καταλογίστηκε η ήδη αναιρεσείουσα,

Σημαιοφόρος του Λιμενικού Σώματος ε.α., με το ποσό των 40.300,40 ευρώ, για την αποκατάσταση ισόποσης ζημίας του Ελληνικού Δημοσίου, λόγω αποχώρησής της από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος, κατόπιν παραιτήσεώς της, πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής σε αυτό. Με την 3811/2013 απόφαση του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου απορρίφθηκε η έφεση της ήδη αναιρεσεύουσας.

Με την υπό κρίση αίτηση και για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτήν, ζητείται η αναίρεση της ως άνω απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της αναιρεσεύουσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, που ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης. Και

Το Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τους Συμβούλους Γεώργιο Βοΐλη και Κωνσταντίνα Ζώη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981). Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχε επίσης η Σύμβουλος Ασημίνα Σακελλαρίου (αναπληρωματικό μέλος).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφτηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα ακόλουθα:

I. Η υπό κρίση αίτηση για αναίρεση της 3811/2013 απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για την οποία έχει καταβληθεί το προσήκον παράβολο (βλ. το .../1.11.2016 Σειράς Θ' διπλότυπο είσπραξης), έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω.

II. Με την .../27.7.2009 απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής καταλογίστηκε η ήδη αναιρεσείουσα, Σημαιοφόρος του Λιμενικού Σώματος ε.α., με το ποσό των 40.300,40 ευρώ, για την αποκατάσταση ισόποσης ζημίας του Ελληνικού Δημοσίου, λόγω αποχώρησής της από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος (Λ.Σ.), κατόπιν παραιτήσεώς της πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής σε αυτό. Έφεση της αναιρεσείουσας κατά της ως άνω καταλογιστικής απόφασης απορρίφθηκε με την 3811/2013 απόφαση του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

III. Με την ένδικη αίτηση και το νομίμως κατατεθέν υπόμνημα ζητείται να αναιρεθεί η ως άνω απόφαση λόγω εσφαλμένης ερμηνείας του ουσιαστικού δικαίου που διέπει την υπό κρίση υπόθεση και παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, με την ειδικότερη αιτίαση της πλημμελούς αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης.

IV. Στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος διαλαμβάνεται ότι καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, ενώ στο άρθρο 22 του

ίδιου νομοθετικού κειμένου ορίζεται ότι η εργασία αποτελεί δικαίωμα που προστατεύεται από το Κράτος (παρ. 1) και ότι οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται (παρ. 4) (όπως και στο άρθρο 4 παρ.2 της Ε.Σ.Δ.Α.). Με τις συνταγματικές αυτές διατάξεις κατοχυρώνεται, ως ατομικό δικαίωμα, η προσωπική και η οικονομική ελευθερία καθώς και το δικαίωμα προς εργασία (εξαρτημένη ή ανεξάρτητη), υπό την έννοια ότι καθένας έχει την ελευθερία επιλογής, καθώς και την ελευθερία αλλαγής της εργασίας του (επαγγέλματος), ενώ κατοχυρώνεται και το δικαίωμα της αρνητικής ελευθερίας της εργασίας, δια της απαγορεύσεως οποιασδήποτε μορφής αναγκαστικής εργασίας. Στην άσκηση της ελευθερίας αυτής και στην απόλαυση του οικείου δικαιώματος είναι θεμιτοί οι νομοθετικοί περιορισμοί, οι οποίοι όμως, για να είναι συνταγματικώς επιτρεπτοί, πρέπει αφενός μεν να τίθενται κατά τρόπο αντικειμενικό και να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, που να είναι συναφείς προς το αντικείμενο και το χαρακτήρα της ρυθμιζόμενης επαγγελματικής δραστηριότητας, αφετέρου δε να μην θίγεται ο πυρήνας του ατομικού δικαιώματος, δηλαδή σε κάθε περίπτωση απαιτείται, μετά τους θεμιτούς νομοθετικούς περιορισμούς, να παραμένει ένα όριο απολαύσεως του δικαιώματος και ασκήσεως της ατομικής ελευθερίας. Επιπροσθέτως, ενόψει της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), οι θεσπιζόμενοι από τον κοινό νομοθέτη περιορισμοί του πληττομένου ατομικού δικαιώματος πρέπει να είναι πρόσφοροι, εύλογοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου γενικού συμφέροντος, το οποίο δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με άλλο, λιγότερο επαχθή, τρόπο. Σε αντίθετη περίπτωση, αν το επιβαλλόμενο μέτρο είναι τέτοιας έντασης και διάρκειας που

υπερακοντίζει καταδήλως τον επιδιωκόμενο σκοπό ή, κατά τη στάθμιση των αντικρουομένων συμφερόντων, η θυσία που απαιτείται από τον πολίτη είναι ιδιαίτερος δυσανάλογη, σε σχέση με την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού σκοπού, η σχετική διάταξη που το προβλέπει αντίκειται στην ως άνω συνταγματική αρχή και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη. (Ελ. Συν. Ολομ. 2340, 2328, 2324, 2323, 1970/2013).

V. Στο άρθρο 1 του ν. 3079/2002 «Κώδικας Προσωπικού Λιμενικού Σώματος» (Α' 311) ορίζονται τα εξής: «1. (...) 5. Οι επιτυχόντες στη Σχολή Δόκιμων Σημαιοφόρων Λ.Σ. κατατάσσονται με απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (...) 7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, ονομάζονται Σημαιοφόροι Λ.Σ. οι ευδοκίμως αποφοιτώντες από τη Σχολή και αναλαμβάνουν υποχρέωση παραμονής έξι ετών από την ημερομηνία ονομασίας τους». Στο άρθρο 102 του ίδιου Κώδικα ορίζεται ότι «1. ... 6. Όσοι δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις παραμονής στο Λ.Σ., σύμφωνα με το άρθρο αυτό, δεν μπορούν να υποβάλλουν αίτηση παραίτησης. Η συνολική υποχρέωση παραμονής, αρχικής και οποιασδήποτε μεταγενέστερης, δεν μπορεί να υπερβεί τα είκοσι πέντε έτη. Η πρόωγη έξοδος του μόνιμου στρατιωτικού από το Λ.Σ., συνεπάγεται την καταβολή από τον ίδιο στο Δημόσιο αποζημίωσης, ίσης με το γινόμενο του βασικού μισθού του κατεχόμενου βαθμού επί τους υπολειπόμενους μήνες της υποχρεωτικής παραμονής του. Απαλλάσσεται της καταβολής οποιασδήποτε αποζημίωσης όποιος εξέρχεται από το Σώμα εξαιτίας ανικανότητάς του, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις». Περαιτέρω, στο άρθρο 129 του ίδιου Κώδικα ορίζεται ότι:

«Το Λ.Σ. είναι στρατιωτικά συντεταγμένο Σώμα και το προσωπικό αυτού διέπεται από τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις για τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστές και Υπαξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, προς τους οποίους εξομοιώνεται σε ό,τι αφορά την κατάσταση, την ποινική δωσιδικία, την πειθαρχία, το αποστρατευτικό δικαίωμα, τις αποδοχές, τα οδοιπορικά έξοδα, τα έξοδα νοσηλείας και κηδείας, τις συντάξεις, τη συμμετοχή στο Μετοχικό Ταμείο και τα ταμεία αλληλοβοηθείας του Πολεμικού Ναυτικού, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά από τις διατάξεις του Κώδικα αυτού. ...». Στο δε άρθρο 64 παρ. 16 του ν.δ. 1400/1973 «Περί καταστάσεων των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α' 114), όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3257/2004 (Α' 143/29.7.2004), ορίζεται ότι: «Όσοι εξέρχονται από το στράτευμα λόγω παραίτησης ή απόταξης ή λόγω υποβολής ειδικής έκθεσης αποστρατείας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν.2439/1996 (ΦΕΚ 219 Α), υποχρεούνται να καταβάλουν υπέρ του Δημοσίου αποζημίωση ίση με το γινόμενο του βασικού μισθού του κατεχόμενου βαθμού επί τους υπολειπόμενους μήνες υποχρέωσης παραμονής στο στράτευμα. Όσοι αποχωρήσουν με αίτησή τους πριν από την εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεών τους και έχουν εκπαιδευτεί στο εξωτερικό υποχρεούνται να καταβάλουν εκτός από την ανωτέρω αποζημίωση και τη δαπάνη της εκπαίδευσής τους. Η αποζημίωση ή η δαπάνη εκπαίδευσης, κατά περίπτωση, καταλογίζεται και βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο κατά τις διατάξεις του άρθρου 55 του π.δ. 16/1989 (ΦΕΚ 89 Α)». Τέλος, στο άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007 (Α' 122), με το οποίο προστέθηκε παραγρ.6 στο άρθρο 6 του Κώδικα Προσωπικού Λιμενικού Σώματος, ορίζεται ότι: «Όσοι εξέρχονται από τις τάξεις του Λ.Σ. λόγω παραίτησης ή απόταξης

υποχρεούνται να καταβάλουν υπέρ του Δημοσίου αποζημίωση ίση με το γινόμενο του βασικού μισθού του κατεχόμενου βαθμού επί τους υπολειπόμενους μήνες υποχρέωσης παραμονής στο Λ.Σ.. Όσοι αποχωρήσουν με αίτησή τους πριν από την εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεών τους και έχουν εκπαιδευτεί στο εξωτερικό υποχρεούνται να καταβάλουν εκτός από την ανωτέρω αποζημίωση και τη δαπάνη της εκπαίδευσής τους. Η αποζημίωση ή η δαπάνη εκπαίδευσης κατά περίπτωση καταλογίζεται και βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο κατά τις διατάξεις του άρθρου 55 του π.δ. 16/1989 (ΦΕΚ Α' 6) σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν.δ. 356/1974 (Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων – Κ.Ε.Δ.Ε. – ΦΕΚ 90 Α')». Από τη συνδυαστική ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα: οι Αξιωματικοί που αποφοιτούν από τη Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων του Λιμενικού Σώματος (Λ.Σ.) αναλαμβάνουν, από την ονομασία τους σε Σημαιοφόρους, υποχρέωση παραμονής στο Λ.Σ. για έξι (6) έτη. Η υποχρέωση προς καταβολή αποζημίωσης, σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης από το Λιμενικό Σώμα, υφίστατο και πριν να τεθεί σε ισχύ η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007 (δηλ. πριν από την 8.6.2007). Η εν λόγω διάταξη εισήχθη χάριν σαφήνειας και επιβεβαίωσης της υπάρχουσας ήδη δυνατότητας καταλογισμού, σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος (βλ. Αποφ. V Τμ. Ελ. Συν. 2160, 1730, 1728, 518/2012). Η δυνατότητα αυτή καταλογισμού των προώρων αποχωρούντων από το Λιμενικό Σώμα θεμελιώνεται στη διάταξη του άρθρου 102 παρ. 6 του ν. 3079/2002 «Κώδικας Προσωπικού Λιμενικού Σώματος», η οποία μολονότι φέρει τον τίτλο «Υποχρεώσεις πρόσθετης παραμονής στο Λ.Σ.» και πράγματι προβλέπει το χρόνο πρόσθετης υποχρέωσης παραμονής στο Λ.Σ.

των στελεχών εκείνων που λαμβάνουν μετεκπαίδευση με έγκριση της Υπηρεσίας, είναι προφανές ότι δεν αναφέρεται μόνο σε αυτά, αλλά στο σύνολο των στελεχών του Λ.Σ., δεδομένου ότι η σχετική διάταξη –σε αντίθεση με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 6– δεν περιορίζει την εφαρμογή της σε «όσους δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις παραμονής στο Λ.Σ., σύμφωνα με το άρθρο αυτό», αλλά την επεκτείνει σε όλους τους προώρως αποχωρούντες, υποχρεώνοντάς τους στην καταβολή τής εκεί προσδιοριζόμενης αποζημίωσης. Στην αντίθετη περίπτωση, θα εστερείτο νοήματος η θέσπιση της σχετικής υποχρέωσης παραμονής των στελεχών του Λ.Σ., εάν δηλαδή δεν συνοδεύταν από την αντίστοιχη κύρωση. Σε κάθε δε περίπτωση, τυγχάνει ανάλογης εφαρμογής η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 64 παρ. 16 του ν.δ. 1400/1973 (Α' 114), όπως αυτό αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3257/2004 (Α' 143), δεδομένου ότι το άρθρο 129 του ν. 3079/2002 ορίζει ότι το προσωπικό του Λ.Σ. διέπεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστές και Υπαξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, προς τους οποίους εξομοιώνεται όσον αφορά –μεταξύ άλλων– και το αποστρατευτικό δικαίωμα, στο οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνεται και η υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης, σε περίπτωση πρόωρης αποστρατείας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 64 παρ. 16 του ν.δ. 1400/1973 (βλ. και τη σχετική σκέψη στη σελ. 9 της 2919/2015 Ολομ. Ελ.Συν.) Κατά τη γνώμη όμως της Αντιπροέδρου Μαρίας Βλαχάκη και των Συμβούλων Ασημίνας Σαντοριναίου, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα και Ασημίνας Σακελλαρίου, η έκδοση καταλογιστικής πράξης, η οποία ως εκ της φύσεώς της, συνιστά δυσμενή διοικητική πράξη με βαρύτατες συνέπειες σε βάρος του καθ'

ου, πρέπει να προβλέπεται με ρητή διάταξη νόμου, η διάταξη δε αυτή είναι εξ αυτού του λόγου στενά ερμηνευτέα. Συνακόλουθα, δεν είναι νόμιμος ο καταλογισμός σε βάρος αποχωρήσαντος από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος, κατόπιν παραίτησής του, κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 6 του άρθρου 102 του ν. 3079/2002, η οποία αφορά στην καταβολή αποζημίωσης στο Δημόσιο μόνον όσων δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις πρόσθετης παραμονής στο σώμα, όσων δηλαδή εκ των υπηρετούντων μετεκπαιδεύτηκαν με έγκριση της υπηρεσίας, ενώ δεν είναι επιτρεπτή σύμφωνα με τα ανωτέρω η διασταλτική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης. Περαιτέρω, ο καταλογισμός αυτός δεν είναι νόμιμος ούτε με βάση τη γενική διάταξη του άρθρου 129 του ν. 3079/2002 «Κώδικας Προσωπικού Λιμενικού Σώματος», η οποία συνιστά μια γενική παραπομπή στις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις για τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστές και Υπαξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, με τους οποίους εξομοιώνεται το προσωπικό του Λιμενικού Σώματος, για όσα δεν ρυθμίζονται διαφορετικά από τις διατάξεις του ως άνω Κώδικα. Συνακόλουθα, η διάταξη του άρθρου 64 παρ. 16 του ν.δ. 1400/1973 «Περί καταστάσεων των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων», όπως τροποποιήθηκε και ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, σύμφωνα με την οποία υποχρεούνται να καταβάλουν αποζημίωση στο Δημόσιο, μεταξύ άλλων, οι προώρως αποχωρούντες από τις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού λόγω παραίτησης, ως αφορώσα αποκλειστικά τους υπηρετούντες στο ως άνω σώμα, δεν συνιστά νόμιμο έρεισμα για τον καταλογισμό των προώρως αποχωρούντων από το Λιμενικό Σώμα. Η δυνατότητα αυτή προβλέφθηκε το πρώτον με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007 (Α' 122/8.6.2007), με την οποία αντικαταστάθηκε η

παράγραφος 6 του άρθρου 102 του ν. 3079/2002, με την προσθήκη τριών νέων παραγράφων (6, 7 και 8), η θέσπιση της οποίας δεν θα απαιτείτο, αν η υποχρέωση των προώρως αποχωρούντων και μη μετεκπαιδευθέντων λιμενικών για καταβολή αποζημίωσης στο Δημόσιο ίσχυε βάσει των προϊσχυουσών διατάξεων της παραγράφου 6 του άρθρου 102 του ν. 3079/2002 και 64 παρ. 16 του ν.δ/τος 1400/1973. Συνεπώς, η ως άνω διάταξη, ως επιγενόμενη και ισχύουσα σύμφωνα με το 24 του ν. 3569/2007 από 8.6.2007, δεν συνιστά νόμιμο έρεισμα για τον καταλογισμό όσων αποχώρησαν από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος, πριν από την ισχύ της. Πλην όμως η γνώμη αυτή δεν κράτησε.

Περαιτέρω, από τις ανωτέρω νομοθετικές διατάξεις, ερμηνευόμενες, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες στη σκέψη IV, συνταγματικές διατάξεις, συνάγεται ότι η υποχρέωση παραμονής στο Λ.Σ., η οποία δεν καθορίζεται κατ' αυστηρή αναλογία προς τη διάρκεια φοίτησης στην ως άνω Σχολή, αναλαμβάνεται εκούσια και συνιστά εύλογο περιορισμό του δικαιώματος στην εργασία, ο οποίος δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος και συγκεκριμένα από την ανάγκη απρόσκοπτης στελέχωσης του Λ.Σ. και την αποτροπή εισόδου στην ως άνω Σχολή σπουδαστών που δεν ενδιαφέρονται σοβαρά να σταδιοδρομήσουν στο Λ.Σ.. Η υποχρέωση παραμονής στο Λ.Σ. επί έξι έτη συνιστά αναγκαίο και πρόσφορο μέσο για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας ενός στρατιωτικά συντεταγμένου Σώματος, προαπαιτούμενος όρος της οποίας είναι ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός της στελέχωσης και της δράσης του και η αποτροπή της αιφνιδιαστικής αποδυνάμωσής του, μέσω της πρόωρης αποχώρησης και της συνακόλουθης έλλειψης του απαιτούμενου εξειδικευμένου προσωπικού. Στην περίπτωση που οι ανωτέρω Αξιωματικοί

εξέλθουν από τις τάξεις του Λ.Σ. πριν εκπληρώσουν την ως άνω υποχρέωση παραμονής τους σε αυτό, υποχρεούνται να καταβάλουν αποζημίωση υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου ίση με το γινόμενο του βασικού μισθού του μισθολογικού βαθμού που κατέχουν, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά από τις οικείες μισθολογικές διατάξεις, επί τον αριθμό των υπολειπόμενων μηνών της υποχρεωτικής παραμονής τους, καταλογίζονται δε για το λόγο αυτό από τον αρμόδιο Υπουργό. Η ως άνω προβλεπόμενη αποζημίωση είναι εύλογη και έχει χαρακτήρα προεχόντως αποκαταστατικό των δαπανών που κατέβαλε το Δημόσιο για την εκπαίδευση των στελεχών του Λ.Σ., υπολογίζεται δε με αντικειμενικό τρόπο, αφού το ποσό αυτής καθορίζεται με βάση τον εναπομείναντα χρόνο υποχρεωτικής παραμονής στο Σώμα και, ως εκ τούτου, δεν αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας.

VI. Στην υπό κρίση υπόθεση, το δικάσαν Τμήμα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Η ήδη αναιρεσεύουσα, κατετάγη στη Σχολή Λιμενικών Δοκίμων στις 28.9.2001 και στις 29.1.2003 ονομάσθηκε Σημαιοφόρος Λ.Σ. αναλαμβάνοντας εξαετή υποχρέωση παραμονής στο Σώμα, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 7 του ν. 3079/2002. Με το από2004 π.δ/γμα (Γ' .../.....2004) η αναιρεσεύουσα, φέροντας το βαθμό του Σημαιοφόρου, τέθηκε σε αποστρατεία, κατόπιν της από 9.8.2004 αίτησης παραίτησής της, η οποία έγινε δεκτή από τον Υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας, έχοντας συμπληρώσει, μέχρι την κοινοποίηση της απόλυσής της στις 5.10.2004, χρόνο υπηρεσίας ενός (1) έτους, οκτώ (8) μηνών και έξι (6) ημερών, ενώ είχε ακόμη υποχρέωση παραμονής επί τέσσερα (4) έτη, τρεις (3) μήνες και είκοσι τέσσερις

(24) ημέρες, δηλαδή συνολικά επί χίλιες πεντακόσιες πενήντα τέσσερις (1.554) ημέρες. Κατόπιν τούτου, με την .../27.7.2009 απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.16 του ν. 3257/2004 και την παρ.7 του άρθρ.1 του ν. 3079/2002, καταλογίστηκε με το ποσό των 40.300,40 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο γινόμενο του βασικού μισθού του Σημαιοφόρου, που αυτή κατείχε κατά το χρόνο της αποστρατείας της (778 ευρώ), επί το υπολειπόμενο χρονικό διάστημα υποχρεωτικής παραμονής της στο Σώμα ($778 \text{ €} : 30 \times 1.554 \text{ ημέρες} = 40.300,40 \text{ €}$). Με βάση τις παραδοχές αυτές, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η ήδη αναιρεσείουσα νομίμως καταλογίστηκε, διότι η υποχρέωση προς καταβολή αποζημίωσης, λόγω πρόωρης αποχώρησης από το Λ.Σ. υφίστατο και πριν τη θέση σε ισχύ της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007, καθόσον θεμελιώνεται στις διατάξεις του άρθρου 102 παρ.6 του Κώδικα Προσωπικού του Λιμενικού Σώματος και στο άρθρο 64 παρ. 16 του ν.δ/τος 1400/1973, ενόψει της εξομοίωσης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 129 του προαναφερόμενου Κώδικα, με τους Αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού. Περαιτέρω, το Τμήμα έκρινε ότι η επιβολή αποζημίωσης, σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης εξαετούς παραμονής στις τάξεις του Λ.Σ., δεν αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 του Συντ., ούτε στη διάταξη του άρθρου 22 του Συντ., δεν παραβιάζεται δε η αρχή της αναλογικότητας, ενώ απέρριψε ως αλυσιτελή τον ισχυρισμό της ήδη αναιρεσείουσας ότι η απόφασή της να παραιτηθεί και να αποχωρήσει πρόωρα από το Λ.Σ. δεν ήταν προϊόν της ελεύθερης βούλησής της, καθόσον η υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης από το Λ.Σ. συναρτάται με το αντικειμενικό

γεγονός του υπολειπόμενου χρόνου υποχρεωτικής παραμονής σε αυτό και όχι με την αιτία εξόδου από την υπηρεσία, με εξαίρεση την περίπτωση αποχώρησης για λόγους υγείας.

Έτσι που έκρινε το V Τμήμα ορθά τις οικείες διατάξεις ερμήνευσε και εφάρμοσε, καθόσον ο επίδικος καταλογισμός, ο οποίος ερείδεται στο άρθρο 1 παρ. 16 του ν. 3257/2004 (άρθρ. 64 παρ. 16 ν.δ. 1400/1973), σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη V της παρούσας, συνιστά νόμιμη βάση για τον καταλογισμό των προώρως αποχωρούντων από το Λιμενικό Σώμα, όπως η αναιρεσείουσα, πριν από τη θέση σε ισχύ της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007. Όσα δε αντίθετα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα με τον πρώτο λόγο αναίρεσης είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Κατά τη γνώμη όμως της Αντιπροέδρου Μαρίας Βλαχάκη και των Συμβούλων Ασημίνας Σαντοριναίου, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα και Ασημίνας Σακελλαρίου, εσφαλμένα η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση τις υπό κρίση διατάξεις ερμήνευσε και εφάρμοσε δοθέντος ότι κατά το χρόνο παραίτησης και αποστρατείας της αναιρεσείουσας από τις τάξεις του Λιμενικού Σώματος (5.10.2004) δεν υπήρχε ρητή διάταξη που να προβλέπει την υποχρέωση προς καταβολή αποζημίωσης σε βάρος της λόγω πρόωρης αποχώρησης, η οποία προβλέφθηκε το πρώτον με τη θέση σε ισχύ της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 3569/2007. Συνακόλουθα, μη νομίμως με την αναιρεσιβαλλόμενη γίνεται δεκτό ότι η σχετική υποχρέωση υφίστατο και πριν τη θέση σε ισχύ της εν λόγω διάταξης, μολονότι εν συνεχεία γίνεται δεκτό ότι η εν λόγω διάταξη «αποτέλεσε ... τη νομική αιτία για την έκδοση της καταλογιστικής απόφασης», αν και επιγενόμενη του χρόνου αποχώρησης της αναιρεσείουσας. Επιπρόσθετα, μη νομίμως με την ως άνω απόφαση γίνεται

δεκτό ότι ο επίδικος καταλογισμός βρίσκει «σε κάθε περίπτωση» έρεισμα στη διάταξη του άρθρου 64 παρ. 16 του ν.δ. 1400/1973, κατ' ανάλογη εφαρμογή, δοθέντος αφενός ότι δεν είναι επιτρεπτή η διασταλτική ερμηνεία των περί καταλογισμού διατάξεων διευρύνοντας τον κύκλο των καθ' ων ο καταλογισμός, αφετέρου ότι δεν είναι σαφές επί ποίας διατάξεως εν τέλει ερείδεται ο επίδικος καταλογισμός σε βάρος της αναιρεσιδούσας. Συνεπώς, κατ' αποδοχή του σχετικού λόγου αναίρεσης, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει ν' αναιρεθεί και ο επίδικος καταλογισμός να ακυρωθεί. Πλην όμως η γνώμη αυτή δεν κράτησε.

Περαιτέρω, το Τμήμα ορθά ερμήνευσε τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ.1 και 22 παρ. 3 του Συντάγματος και την απορρέουσα από το άρθρο 25 παρ. 1 αυτού αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν στις σκέψεις IV και V της παρούσας και για το λόγο αυτό ο δεύτερος λόγος αναίρεσης περί εσφαλμένης ερμηνείας των προαναφερόμενων συνταγματικών διατάξεων πρέπει να απορριφθεί. Τέλος, όσον αφορά στον τρίτο λόγο αναίρεσης, η προσδιδόμενη από την αναιρεσιδούσα πλημμέλεια στο π.δ. αποστρατείας της από το Λ.Σ., το οποίο εκδόθηκε μετά την αίτηση που υπέβαλε, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παρεμπίπτον ζήτημα της ανοιγείσας, ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δίκης. Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να προβληθεί ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, με την άσκηση ένδικου μέσου κατ' αυτού (π.δ/τος αποστρατείας της). Συνεπώς και ο τρίτος λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

VII. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και μη υπάρχοντος άλλου αναιρετικού λόγου, η ένδικη αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη και να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατατεθέντος

παραβόλου αναίρεσης (άρθρα 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ν. 4129/2013, Α' 52).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την, από 23.12.2013, αίτηση της του ..., για αναίρεση της 3811/2013 οριστικής απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διατάσσει την κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατατεθέντος παραβόλου αναίρεσης.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 22 Φεβρουαρίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΡΓΥΡΩ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 7 Ιουνίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ